

การศึกษาสภาพการดำเนินงานของเมืองน่าอยู่เทศบาลตำบลแม่ริม
อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

**A Study on the Implementation of Healthy City Condition of Maerim
Municipality, Maerim District, Chiangmai Province.**

นายชูเชิด ปวนปินตา
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาสถานการดำเนินงานของเมืองน่าอยู่เทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

A Study on the Implementation of Healthy City Condition of Maerim Municipality, Maerim District, Chiangmai Province

นายชูเชิด ปวนปินดา

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

บทคัดย่อ

การศึกษาสถานการดำเนินงานของเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพของเทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภากเทศบาล และผู้นำชุมชนของเทศบาลตำบลแม่ริม และการประชาคมผู้นำชุมชนพร้อมทั้ง ผู้แทนภาคีเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 71 คน รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำ และการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้ นโยบายและแผนการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพ ด้านบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านสุขภาพ การบังคับใช้กฎหมายด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม การดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย หรือ ผู้นำชุมชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางด้านสุขภาพ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาความหลากหลาย เพื่อขอรับข้อมูลและประเมินค่า โดยแยกตาม ประเด็นที่ศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลแม่ริม ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ เป็นอันดับแรก มีการกำหนดนโยบายเมืองน่าอยู่ไว้ในวิสัยทัศน์ มีแผนงานโครงการเมืองน่าอยู่ที่ ชุมชนมีส่วนร่วม บุคลากรผู้รับผิดชอบรับทราบนโยบายดังกล่าวและให้ความสำคัญระดับปานกลาง มี การแต่งตั้งคณะกรรมการเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพ ที่ประกอบด้วยภาคีเครือข่ายของเทศบาล องค์กร หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เทศบาลได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่จาก ทุกภาคส่วนเป็นอย่างดี เทศบาลมีโครงการ ไปทัศนศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงาน เมืองน่าอยู่ของเทศบาลอื่นๆ มีการกำกับติดตามประเมินผลและสรุประยงานผลความก้าวหน้าการ ดำเนินงานให้แก่ชุมชนทราบเป็นระยะๆ และร่วมกับชุมชนในการวางแผนแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพได้ ด้านการพัฒนา ระบบฐานข้อมูลทางด้านสุขภาพของเทศบาลตำบลแม่ริม พบว่า การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ด้านสุขภาพยังขาดความต่อเนื่อง และช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารมีน้อย นอกจากนี้ ยังพบว่าเทศบาลตำบลแม่ริมยังขาดความชัดเจนของตัวชี้วัดในเรื่องของเมืองน่าอยู่ด้านอื่นๆ เช่น

การจัดการด้านสาธารณูปโภค พบร่างบังชุดที่ต้องแก้ไข เช่น น้ำประปา น้ำเสีย ขยาย ร้านอาหาร ตลาด เป็นต้น

ผู้วิจัย มีความเห็นว่าควรมีการบูรณาการโดยบ่ายเมืองน่าอยู่กับทุกหน่วยงานของเทศบาล เพื่อให้โครงการเมืองน่าอยู่ ได้มีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมทุกด้าน และบรรลุเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ABSTRACT

This research aimed to study the implementation of healthy city condition of Maerim Municipality, Maerim District, Chiangmai province. By researching the subject using, Documentary analysis and from in-depth interviews from Management Group, Alderman Maerim district of the municipality and community leaders and representatives of the Parties involved.

The results showed that Maerim municipality had the policy in the vision and had high priority Maerim municipality's personnel a knowledge policy and the importance at the medium. Level. The city had the committee on health, network of local partners, including organizations and agencies that had good relationships and cooperation in the city. The city planned to have community involvement. Plan field trips to see the operation of other municipalities. To share and learn, and evaluation to report the progress and planning issues, and keep the community informed as well. The performance of livable cities in the area of MaeRim municipality, achieve the good level. There should be a separate study in each issue. research should have been conducted to evaluate the cost-effectiveness and report findings to the community, get involved and comment. Should focus on the nature of the leaders in the community, enforce the laws, and measure of the city to control, supervise, monitor and evaluate to be effective.

บทนำ

ปัจจุบันสภาพปัญหาความอ่อนแอกองระบบนิเวศของเมืองต่างๆ ในประเทศไทย เป็นผลพวง ด้านหนึ่งจากการเดินทางของเมืองที่ไร้ระเบียบวินัยและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่นำเทคโนโลยี สมัยใหม่มาใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ในกระบวนการผลิตตลอดถึงรูปแบบการ บริโภคของประชาชนที่ไม่เหมาะสม มีการใช้ทรัพยากร้อนจัดของประเทศไทยอย่างฟุ่มเฟือย ซึ่งเป็น สาเหตุสำคัญต่อการทำลายลึกล้ำด้วยเชิงปริมาณและคุณภาพ จนเกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ไร้ระเบียบส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยรวม

จากสภาพปัจจุบันดังกล่าว ทำให้ทุกประเทศทั่วโลกหันกลับมาเริ่มให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาเมืองแนวใหม่ในเชิงพัฒนาและอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ทำให้ประชาชนอนุรักษ์กิ�ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวโน้มนโยบายและเชิงยุทธศาสตร์เยี่ยงอย่างประเทศซึ่งจะเน้นถึงความสำคัญในการพัฒนาพื้นที่เมือง ในขณะเดียวกันการพัฒนาชุมชนของประเทศตามแนวทางนี้จำเป็นต้องมีการดำเนินงานที่ประสานงานร่วมกันและสนับสนุนในปัจจัยด้านต่างๆ ให้สอดคล้องซึ่งกันและกันในหลายๆ ด้านและหลายสาขาพร้อมๆ กัน ไปอย่างมีระบบ เป็นเชิงองค์รวม (Holistic approach) คือ กระบวนการพัฒนาที่มีการวางแผนครอบคลุมทั้งหมด และแนวทางพัฒนาที่สอดคล้องต้องกัน ทั้งในด้านประชากร ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติของชุมชนของแต่ละพื้นที่ รวมตลอดถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมอื่นๆ ทางกายภาพที่สร้างขึ้น (Built environment) ตลอดถึงทรัพยากรด้านศักดิ์ วัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นการนำเอาความรู้ดังเดิมและวิทยาการสมัยใหม่ให้นำมาประยุกต์ใช้สมพalan กัน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนกระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรที่เสื่อมโทรมให้ฟื้นคืนกลับมาทดแทนใหม่ จัดให้มีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ด้วยการ เสริมสร้างจิตสำนึกของประชาชนให้รักห่วงเห็นคุณค่าของเมืองที่น่าอยู่ด้วยการให้ความ สำคัญต่อการดำรงรักษาศักดิ์ วัฒนธรรมดังเดิมที่ดีงามให้คงอยู่ เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น แบบยั่งยืน นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เพื่อยกระดับศักยภาพของตนเอง ช่วยเป็นภูมิคุ้มกันต่อแรงกดดันของวัฒนธรรมและเทคโนโลยีตะวันตกซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมระบบที่ในด้านต่างๆ ของสังคมไทยตลอดเวลาซึ่งเป็นผลของการจัดระเบียบใหม่ของสังคมโลกในด้านการค้าและเทคโนโลยีโดยมีการครอบคลุมทั่วไป สู่ความเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน (ปรีดี บุรุษศรี, 2546 : 52-57) ประเทศไทยมีโครงการและนโยบายการจัดการเมืองน่าอยู่-ชุมชน น่าอยู่ ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2543 สถาคนดังกล่าวตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในมาตรา 76 ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนดกรอบนโยบายการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคม รวมทั้งการตรวจสอบการใช้จ่ายของรัฐทุกระดับ จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะได้รับฟังแนวคิดความต้องการของประชาชนซึ่งอยู่ในแต่ละพื้นที่ได้มีบทบาทเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและรับผลจากการพัฒนาโดยตรง

ในระยะเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เป็นช่วงที่ประชาชนทั่วประเทศ ตื่นตัวสะท้อนความต้องการทำเมืองน่าอยู่-ชุมชนน่าอยู่อย่างหลากหลาย ดังจะเห็นได้จากการระดมความคิดในเวทีวิสัยทัศน์และทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่จัดขึ้นในระดับจังหวัด ระดับอนุภาคร และระดับชาติกว่า 100 เวที มีประชาชนจากภาคลุ่มน้ำต่างๆ เข้าร่วมกว่า 20,000 คน ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นแนวคิดและความต้องการที่ต้องกันคือ “ต้องการให้มีการพัฒนาเมืองน่าอยู่-ชุมชนน่าอยู่” โดยให้ความสำคัญกับประเด็นซึ่งได้แก่

1. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชน การมีประชาคมในทุกระดับและเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย

2. การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองชุมชนและชุมบทให้น่าอยู่ มีสภาพแวดล้อมดี ปลอดภัย
3. ให้มีการวางแผนพัฒนาพื้นที่และการจัดระบบผังเมืองที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเกิดผลในทางปฏิบัติได้จริง โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม
4. ปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองและชุมชน ให้มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่ดีใช้มาตราการรูงไขและมาตรการทางกฎหมายควบคู่กันไป
5. รณรงค์และสร้างจิตสำนึกให้เด็ก เยาวชน และคนในชุมชน รักและมีความเป็นเจ้าของ ท้องถิ่น มีส่วนร่วมดูแลสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น
6. ยกระดับคุณภาพชีวิต เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการด้านสาธารณสุข อย่างพอเพียง ทั่วถึง มีการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ในชุมชนเมืองและชุมบทให้ทั่วถึง
7. ให้มีระบบบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจและ กระจายงบประมาณสู่ท้องถิ่นและชุมชน เพื่อการจัดการพัฒนาเมืองและคุณภาพชีวิต ได้อย่างสอดคล้อง กับความต้องการและสภาพความเป็นจริงในพื้นที่
8. มีการกำหนดและพัฒนาเครื่องมือชี้วัดความเป็นเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ ที่เป็น รูปธรรมและน่าอนุมัติ

ในปี พ.ศ.2552 อำเภอแม่ริม มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับเทศบาลตำบล จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้บริหารรวมทั้งสมาชิก สภาเทศบาล และแกนนำชุมชน ให้ความสำคัญด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยได้ จัดทำยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี (พ.ศ.2552-2554) ภายใต้วิสัยทัศน์ “เป็นบ้านเมืองน่าอยู่ ผู้คนมีจิตสำนึกรักภูมิเกิด เชิดชูการศึกษา สนับสนุนการกีฬา สร้างสุขภาพดี ให้ชุมชน ท้องถิ่น พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ให้เข้มแข็ง เป็นประตูสู่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม” สำหรับนโยบายการดำเนินงานน่าอยู่ด้านสุขภาพ ดำเนินการมีสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวง สาธารณสุข (2550 : 27-28) มาใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพ ซึ่งการดำเนินการ ดังกล่าวมุ่งเน้นไปที่วิธีการ (Approach) ทำให้ประชาชนมีสุขภาพดี (Good health) ตามกุ่มอายุ และการจัดการสภาวะแวดล้อมของชุมชนให้น่าอยู่ ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย (Healthy safety) ตั้งแต่ที่อยู่อาศัย (Healthy family) โรงเรียน (Healthy school) โรงพยาบาล (Healthy hospital) สถานที่ทำงาน (Healthy workplace) และชุมชน (Healthy cities)

ทั้งนี้การดำเนินงานจะบรรลุวัตถุประสงค์ของเมืองน่าอยู่ได้ดีนั้น ต้องได้รับการสนับสนุน และความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำโครงการ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมในสถานที่ดังกล่าว โดยอาศัยข้อกำหนดของท้องถิ่น และพระราชบัญญัติ การสาธารณสุข ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานตามนโยบาย “เมืองน่าอยู่” เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการดำเนินงานทำให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยดำเนินการตามกระบวนการเมืองน่าอยู่ ในด้านสุขภาพ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนโยบายและแผนการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพ
2. เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านสุขภาพได้รับการอบรม/ประชุม/สัมมนาเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่/การบังคับใช้กฎหมายด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
3. การดำเนินงานมีภาคีเครือข่าย หรือผู้นำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน “เมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพ”
4. มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีการศึกษาดูงานในระดับท้องถิ่น
5. มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางด้านสุขภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาวะหรือสถานการณ์การดำเนินงานเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพ ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจะได้ศึกษาองค์ความรู้ทั้งหมดที่เกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการที่เหมาะสมในการดำเนินงานพัฒนาเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพ พร้อมกับการประเมินระดับความเป็นเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพ ของเทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและประเมินสภาวะการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพ ในเขตเทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ในเวลาที่กำหนดทั้งหมด รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหน่วยงานทุกหน่วยงาน

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ จำนวน 21 คน ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 8 คน ได้แก่ นายกเทศมนตรี 1 คน, รองนายกเทศมนตรี 2 คน, ประธานสภากเทศบาล 1 คน และตัวแทนสมาชิกสภากเทศบาล 4 คน

1.2 กลุ่มหัวหน้าผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 4 คน ได้แก่ ปลัดเทศบาล 1 คน, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 1 คน, ผู้อำนวยการกองช่าง 1 คน และผู้อำนวยการกองการศึกษา 1 คน

1.3 กลุ่มผู้นำท้องถิ่น จำนวน 9 คน ได้แก่ ประธานชุมชนทุกชุมชน จำนวน 9 คน

1.4 กลุ่มผู้นำฝ่ายปกครอง จำนวน 8 คน ได้แก่ กำนัน 1 คน, ผู้ใหญ่บ้าน 7 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการประชาคมผู้แทนภาคีเครือข่าย ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ จำนวน 50 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาชนทั่วไป องค์กรอิสระ

ผู้เดินทางสัญจรเข้ามาในพื้นที่เป็นต้น ของแต่ละชุมชนทั้งหมด 9 แห่ง ได้ทำการสำรวจในหัวข้อเรื่อง แนวคิดในการบริหารจัดการและกระบวนการในการดำเนินงานของเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพ ของเทศบาลตำบลแม่ริม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาและกระบวนการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ด้านสุขภาพให้ดีขึ้น

ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

- ศึกษา ทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
- สร้างแบบสัมภาษณ์จากการทบทวนวรรณกรรม นำมาปรับปรุงให้เหมาะสมแล้วนำไปทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน
- นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ในเทศบาลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเทศบาลแม่ริม คือ เทศบาลแม่โขง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษารั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

- นำหนังสือจากบันทึกวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ไปติดต่อเทศบาลตำบล แม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตเข้าไปดำเนินการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้รับอนุญาต
- สำรวจ รวบรวม และประมวลเอกสาร ทั้งเอกสารราชการ รายงานประจำปี แผนพัฒนา เทศบาล หนังสือ และเอกสารอื่นๆ เพื่อศึกษาผลผลิตของการพัฒนาเมืองน่าอยู่และเมืองไทยแข็งแรง รวมทั้งการจัดการสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ความสะอาด เป็นระเบียบของอาคารบ้านเรือน ถนน ระบบการคมนาคมขนส่ง สวนสาธารณะ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้ง การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ในกลุ่มตัวอย่าง ครอบคลุมประเด็น เกี่ยวกับแนวคิดในการทำงาน รวมทั้งกระบวนการ (Process Indicator) ขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ด้านสุขภาพ อาทิ การกำหนดนโยบายเมืองน่าอยู่ การพัฒนาบุคลากร ภาคีเครือข่ายและการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาระบบฐานข้อมูล

- การประชุมประชาคม ในกลุ่มตัวอย่างภาคีเครือข่ายที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนเมือง น่าอยู่ ในประเด็น การมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาความก้าวหน้า รวมทั้งปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน

- วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษานำข้อมูลจากการบันทึก การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารตามแบบฟอร์มที่ออกแบบไว้ ทำการประชุมประชาคม ทำการสัมภาษณ์ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเอกสาร นำมามีเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษา ให้ความหมาย เพื่อขอข้อมูลลักษณะการดำเนินงาน และนำเสนอตามประเด็นที่ศึกษา

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาและประเมินสภาวะการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ และศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการที่เหมาะสมในการดำเนินงานพัฒนาเมืองน่าอยู่ของเทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และจากการศึกษาสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

จากการศึกษาและประเมินสภากาражารดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของเทศบาลตำบลแม่ริม พบว่าวิสัยทัศน์ของเทศบาลตำบลแม่ริม คือ “บ้านเมืองน่าอยู่ ผู้คนมีจิตสำนึกรักกันเกิด เชิดชูภูมิปัญญา ท่องถิ่น สนับสนุน การศึกษาและกีฬา สร้างเสริมและพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นประตุสู่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม” ซึ่งทุกข้อ เป็นการกล่าวถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ ทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าเทศบาลตำบลแม่ริมให้ความสำคัญในเรื่องของเมืองน่าอยู่ โดยมีที่มาในการจัดทำวิสัยทัศน์ คือ มาจากการประชุมประชาพิจารณ์ การประชาคม และการประชุมจัดทำแผนงาน ชุมชน ซึ่งผู้บริหารนำมาร่วมประรุ่งและพัฒนาอีกครั้งและให้เป็นแนวทางในการพัฒนา โดยใช้ชูธงศาสตร์ การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมจาก ทุกฝ่าย ซึ่งมีความเห็นมาสัมกับสภาพของท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่ริมน นโยบายของเมืองน่าอยู่ได้ถูกกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ของเทศบาลตำบลแม่ริม โดยได้กำหนดเป็น ความสำคัญอันดับแรก เพราะอำเภอแม่ริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของจังหวัด เชียงใหม่ และมีการรับหลักการของเมืองน่าอยู่ในสภากาражารดำเนินงาน ด้วย บุคลากร ทุกคนในหน่วยงานของเทศบาลตำบลแม่ริม รับทราบนโยบาย เมืองน่าอยู่ของเทศบาลตำบลแม่ริม และมีการกำหนดบุคคลหรือฝ่ายที่รับผิดชอบในการดำเนินงานในเรื่องของเมืองน่าอยู่ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ในฝ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงชุมชน ได้ร่วมกันวางแผนกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และปฏิบัติร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและมีการประชาสัมพันธ์ให้ทุกคน ในชุมชนรับทราบ เพราะทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน ในการดูแลรักษาความสะอาดภายในชุมชน ตกแต่งบ้านให้สวยงาม ปลูกต้นไม้สีเขียว มีการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นหัวหน้าร่วมกับ อบส.ร่วมกันรณรงค์ป้องกันและแก้ไข เช่น การนีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้า การนีดพ่นน้ำยาและแจกจ่ายทรายอะเบท ป้องกันการแพร่ระบาดของยุงลาย บุคลากร ทุกคนของเทศบาลตำบลแม่ริมผ่านการฝึกอบรมในเรื่องของเมืองน่าอยู่ ทุกคนทราบขั้นตอนและวิธีการพัฒนาเมืองน่าอยู่เป็นอย่างดี บุคลากรของเทศบาลตำบลแม่ริมให้ความสำคัญต่อแนวทางการ

พัฒนาเมืองน่าอยู่ อยู่ในระดับปานกลาง และเทศบาลตำบลแม่ริมมีแนวทางในการพัฒนาบุคลากร ในเรื่องเมืองน่าอยู่ คือ สนับสนุนให้มีเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการดำเนินการเรื่องเมืองน่าอยู่ มีการส่งบุคลากรเข้าร่วมประชุมอบรมเพื่อเสริมองค์ความรู้ ทัศนศึกษาตามแหล่งความรู้ เทศบาล ใกล้เคียง และต่างจังหวัดที่มีการดำเนินการได้ดีในเรื่องเมืองน่าอยู่ มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ในเรื่อง ของเมืองน่าอยู่และปลูกจิตสำนึกของบุคลากรทุกคนในหน่วยงาน การดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ของเทศบาลตำบลแม่ริม มีภาคีเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ทึดและ มีความร่วมมือในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนภาคี ผู้แทนภาคี พัฒนาการอำเภอ เกษตรอำเภอ องค์การ โกรสพท องค์การ ไฟฟ้า องค์การประปา สถานีอนามัย อำเภอ วัด โรงเรียน ชุมชน และทุกคนในชุมชน คณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลทั้งหมด 9 ชุมชนแต่ละชุมชนแยก เป็นกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรีอาสา เพื่อปฏิบัติงานร่วมกับกลุ่ม อสม. ซึ่งเป็นแกนนำหลักในด้านสุขภาพ อนามัย ภาคีเครือข่ายทั้งหมดมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เมืองน่าอยู่ คือ ต้องมีการร่วมระดมทรัพยากรในท้องถิ่น ด้วยวิธีการและรูปแบบต่างๆ ให้มีร่วม พัฒนาในเรื่องของเมืองน่าอยู่ร่วมกัน เทศบาลตำบลแม่ริมมีการจัดทำแผนงานโครงการในการ ดำเนินงานเมืองน่าอยู่ โดยมีการประชุมในชุมชน หมู่บ้าน โดยประธานชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านจัดทำแผนชุมชนแต่ละหมู่บ้านให้ นาร่วมทำประชาคม ทำแผนร่วมกัน มีการ ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ เป็นเมืองน่าอยู่ มีการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในเขตเทศบาล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพิ่มประสิทธิภาพด้านรายได้ ส่วนแนวทางในการพัฒนาเพื่อเสริม สร้างความเข้มแข็งและความต่อเนื่องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของเทศบาลแม่ริม คือ คนในชุมชน ตลอดจนทุกภาคส่วนในเทศบาลมีส่วนร่วมในการจัดระบบของเมืองน่าอยู่ พัฒนาระบวนการ รวมถึงการจัดการให้เป็นไปในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยอาศัยการประสานงานกันในหลายๆ ด้าน อย่างมีระบบเป็นเชิงองค์รวม ไม่เพียงพึ่งวิธีการจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว มีการส่งบุคลากรเข้า รับการอบรม และจัดการศึกษาดูงานตามสถานที่ต่างๆ เพื่อนำประโยชน์ที่ได้รับมาปรับใช้ในองค์กร และชุมชน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในเขตส่งเสริมแหล่งน้ำตามธรรมชาติ การรักษาสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เทศบาลตำบลแม่ริมมีการประเมินผลโครงการเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เมืองน่าอยู่ และมีวิธีการ คือ ประเมินสถานภาพความน่าอยู่ของเมือง โดยพิจารณาจากเกณฑ์ การวัดความสำเร็จของโครงการ เสริมสร้างจิตสำนึก กระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ดำเนินการ ปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ ติดตามประเมินสถานภาพความน่าอยู่เป็นระยะๆ และสรุปสถานภาพ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของโครงการ เทศบาลตำบลแม่ริมมีระบบการติดตาม ความก้าวหน้าในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ คือ ได้มีการมอบหมายให้ประธานชุมชน ผู้ใกล้ชิด ชุมชนดูแล และรายงานผลการดำเนินงานให้ทางเทศบาลทราบผลเป็นระยะๆ และโดยการ ลําเลี้ยงหน้าที่ออกสำรวจ โครงการต่างๆ ที่ทำอยู่ เทศบาลตำบลแม่ริมมีการประเมินผลการพัฒนา เมืองน่าอยู่ โดยมีการจัดทำฐานข้อมูลเมืองน่าอยู่ และติดตามความเป็นอยู่ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทำการรวบรวมข้อมูลของโครงการต่างๆ ที่ทำมาดำเนินอยู่ในแบบรูปเล่ม ทำการสรุปประมวลผล

ปัญหาต่างๆ แนวทางและวิธีแก้ไข เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้นต่อไป ส่วนระบบสาธารณูปโภค ก็ยังมีข้อที่ต้องแก้ไข คือ ระบบประปา ขยาย ร้านอาหาร ตลาด น้ำเสีย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากวิธีการหรือขั้นตอนในการดำเนินงานของแต่ละปัญหามีความแตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ให้แยกศึกษาปัญหาด้านการดำเนินงาน เมืองน่าอยู่ในแต่ละประเด็น เช่น ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในเขตเทศบาล ด้านการ พัฒนาเมืองน่าอยู่ ด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น

2. แผนระยะ 5 ปี ของเทศบาลตำบลแม่ริมที่กำหนดไว้ ควรมีการประเมินผลโครงการ ที่ดำเนินการมาแล้ว เพื่อสามารถทราบความคุ้มค่าและคุ้มทุนในการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบาย เมืองน่าอยู่ต่อไป

3. เทศบาลตำบลแม่ริม ควรให้ความสำคัญกับสุนีย์กลางผู้นำตามธรรมชาติที่เกิดในพื้นที่ ให้มากกว่าเดิม เพราะจะเป็นสิ่งที่สามารถชุมชน หรือชาวบ้านมีความคุ้นเคยมากกว่า เช่น วัด หรือ บุคคลที่เป็นที่นับถือของชาวบ้าน ด้วยเหตุผลคือความscrathraที่มีส่วนตัวสิ่งเหล่านี้ จะส่งผลต่อการ เข้าไปมีส่วนร่วมของชุมชนด้วย

4. ควรเพิ่มศักยภาพของห้องอินให้สามารถเข้าไปจัดการปัญหาของเมืองน่าอยู่ร่วมกับ ชุมชน และองค์กรในชุมชน ทั้งนี้เพื่อช่วยกันแก้ไข เงื่อนไข ที่สร้างปัญหาในการดำเนินชีพ ของ ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแม่ริม ให้มากขึ้น

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องทำความเข้าใจร่วมกันว่าชุมชนแห่งนี้ เป็นชุมชนน่าอยู่ ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายหรือหลักเกณฑ์ที่นำมาใช้ต้องเป็นสิ่งที่สอดคล้องกัน เพื่อให้สามารถ รักษาภาพหน้าที่ไปสู่คนรุ่นหลัง ได้

6. เทศบาลตำบลแม่ริมควรจะมีการจัดทำในเรื่องของตัวชี้วัดในเรื่องเมืองน่าอยู่ เพื่อจะ ได้จำกัดต่อการกำกับติดตามและประเมินผล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเมืองน่าอยู่แบบมีการเปรียบเทียบ 2 ชุมชน เพื่อที่จะได้มองเห็น ความแตกต่างในกระบวนการเมืองน่าอยู่ และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินการเมืองน่าอยู่ ของชุมชนอื่น

2. ควรศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างความตระหนักในเรื่องของการบริการสร้างสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

3. ควรศึกษาบทบาทเจ้าหน้าที่ของเทศบาลกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ ชุมชนในฐานะบุคลากรของรัฐและสมาชิกของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

โภมาตร จีงเสถียรทรัพย์. ประชาสัมคมกับการพัฒนาสุขภาพทวิเคราะห์ทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: โครงการจัดทำแนวทางจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง, 2540.

ปรีด บูรณะคิริ. การพัฒนาเมืองน่าอยู่. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

พนัส พฤกษ์สุนันท์ และคณะ. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, 2548.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่. กรุงเทพฯ, 2546.

สำนักงานเทศบาลตำบลแม่ริม. แผนพัฒนา 3 ปี. เชียงใหม่. เชียงใหม่, 2551

บทปริทัศน์

การศึกษาสภาวะการดำเนินงานเมืองน่าอยู่เทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

โดย อ.ดร.จิตima กตัญญู

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทความเรื่อง การศึกษาสภาวะการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ เป็นเรื่องที่น่าสนใจเนื่องจากผู้วิจัย เป็นหัวหน้าสำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่ริม และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการกระบวนการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาพื้นที่ให้บรรลุเป้าหมายของเมืองน่าอยู่ ที่กล่าวว่า เมืองน่าอยู่เป็นพื้นที่ที่น่าอยู่สำหรับประชาชนผู้อยู่อาศัยและผู้ท่องเที่ยวผ่านทาง ทั้งในมิติความปลอดภัย มิติความสะอาด มิติความมีคุณภาพชีวิตที่ดี มิติการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยทุกมิติต้องสอดคล้อง เชื่อมโยงกัน ซึ่งแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่ นั้นมุ่งเน้นการสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งจากฐานราก ทั้งในชนบทและเมืองผ่านเครือข่ายการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาจากทุกภาคส่วน ควบคู่ไปกับการสร้างสภาวะแวดล้อมให้เมืองและชุมชนมีความน่าอยู่ตามศักยภาพ ความพร้อม มีการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มรายได้ ตลอดจนลดปัญหาความยากจน ช่วยกระตุ้นคุณภาพชีวิตและวิถีชีวิตที่ดีมีความสุข เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่เกิดการขยายผลไปสู่ท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง

ผลการศึกษาสภาวะการดำเนินงานเมืองน่าอยู่เทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นบทเรียนจากการปฏิบัติจริงในระดับท้องถิ่นนี้สามารถนำมาประกอบการพิจารณาเป็นข้อเสนอแนะ แนวทางดำเนินการที่ควรสนับสนุนเพื่อการขยายผล ดังนี้

1. การสร้างกระแสห้องถิ่นเรื่องเมืองน่าอยู่ อยู่ทั่วประเทศ โดยเน้นกระแสความสนใจในคุณภาพชีวิต สุขภาพ สิ่งแวดล้อมของเมืองและชุมชน

2. การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการปฏิบัติอย่างแท้จริง โดยสนับสนุนให้มีการจัดเวทีการเรียนรู้ สร้างข่ายการเรียนรู้ โดยพยายามทำจากจุดเล็กๆ ให้สำเร็จ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และเป็นแบบอย่างที่ดีในการขยายผล

3. การพัฒนาระบบการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์เพื่อสนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่

4. การสร้างกลไกสนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ โดยสนับสนุนพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น พร้อมทั้งสร้างความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ความเข้าใจในแนวคิดเรื่องเมืองน่าอยู่ ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ รวมทั้งการจัดตั้งเครือข่ายการทำงานเมืองน่าอยู่